

УДК 338.43:636.5

В. М. Дрозденко,

здобувач кафедри маркетингу, Міжнародний університет бізнесу і права, м. Херсон

ОСОБЛИВОСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН НА РИНКУ КУРЯЧОГО М'ЯСА ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ВІТЧИЗНЯНОГО ПТАХІВНИЦТВА

У статті досліджується сучасний стан зовнішньоекономічних відносин на ринку курятини та їх вплив на розвиток вітчизняного птахівництва. Виявлено особливості експортно-імпорتنих відносин на ринку курятини України та проблеми державної підтримки аграрних підприємств, що здійснюють експортні операції. Запропоновано шляхи стимулювання та регулювання українського експорту продукції птахівництва.

The article examines the current state of foreign relations at the chicken market and their impact on the development of domestic poultry. The features of export-import relationships in the market of Ukraine and chicken problem of state support of agricultural enterprises engaged in export operations. The ways of promotion and regulation of Ukrainian exports of poultry products.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, експорт, імпорт, ринок курятини, кон'юнктура, м'ясні продукти, промислові виробники, куряча продукція, аграрні підприємства, ціни.

Key words: foreign trade, export, import, market poultry, market conditions, meat products, industrial manufacturers, chicken products, agricultural.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Основним механізмом, що визначає участь країни в міжнародних відносинах відповідно до національних економічних інтересів, є зовнішньоторговельна політика, яка дедалі глибше впливає на соціально-економічний розвиток держави. Зважаючи на постійне загострення конкуренції на світових агропродовольчих ринках, особливої ваги набуває завдання вибору правильної зовнішньоторговельної політики. При цьому регулююча роль держави повинна бути спрямована на захист вітчизняних виробників, створення конкурентоспроможної аграрної економіки.

Саме тому питання організації експортно-імпоротної діяльності підприємств птахівничої галузі, визначення економічної ефективності експорту певних видів продукції, дослідження шляхів організації виходу підприємств АПК на зовнішній ринок є досить актуальними.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідження проблем розвитку галузі птахівництва та експортно-імпорتنих відносин на ринку курятини знайшли відповідне відображення в наукових працях відомих учених-економістів: О.М. Бевза, В.І. Бойка, М.П. Вітковсь-

кого, Ю.Я. Гапусенко, І.А. Іонова, К.І. Карюкіна, В.П. Коваленка, В.А. Лук'янова, Б.А. Мельника, Л.В. Порубанської, Ю.О. Рябоконя, П.М. Слюсара, Н.В. Сеперович, Т.М. Стукача, В.І. Топіхи, А.В. Шоміна, М.Ф. Шкляр, О.М. Шпичака, Ф.О. Ярошенко та інших вчених. Однак багато теоретичних та прикладних питань є ще нерозв'язаними, залишаються дискусійними, а в ряді випадків і не поставлені.

НЕВИРІШЕНІ ЧАСТИНИ ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ ТА МЕТА СТАТТІ

Завдання дослідження полягає в комплексному вивченні питань стану виробництва курятини, особливостей зовнішньоторговельних відносин та розвитку експортно-імпорتنих операцій продукцією птахівництва в сучасних умовах.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Сьогоднішній стан сільськогосподарського виробництва можна оцінити як задовільний. Якщо порівнювати його з тим, що було десять років тому, то можна сказати, що упродовж останніх років криза подолана, припинено величезне падіння обсягів виробництва. Сьогодні спостерігається поступове зростання на різних напрямках. З іншого боку, якщо порівнювати з тим, що мають наші су-

сиди у країнах Східної Європи, то видно, що ми не домоглися вирішення цілої низки проблем, які стримують розвиток. Український сектор сільськогосподарської продукції, в тому числі продукції птахівництва, також все більше інтегрується у систему міжнародної торгівлі [3, с. 46].

М'ясо птиці є основою імпорту м'ясопродуктів до України. Ввозиться здебільшого морожене м'ясо. Основними постачальниками курятини до України є США, Бразилія і деякі країни Євросоюзу.

До 2005 року м'ясо птиці ввозилося до України переважно через вільні економічні зони (СЄЗ). 2004 рік був останнім роком, коли діяли пільгові ставки по податку на додану вартість і митним зборам в СЄЗ, з 2005 року вони були скасовані. Проте фактично ввезення м'яса більшість "пільговиків" з СЄЗ продовжили, відновивши свої привілеї по суду. Проте, закриття СЄЗ, на думку експертів, привело до збільшення контрабанди, представники асоціації "Укрм'ясо" оцінюють обсяг нелегально ввезеного м'яса на територію України в 2005 році в 200 тис. тонн (майже 100% від обсягу легального імпорту). Нелегальний імпорт торкнувся, в першу чергу, м'яса птиці, адже його частка в обсязі імпорту істотно скоротилася — з 85% в 2004 році до 65% в 2005 році [2, с. 57].

За даними Держкомстату, в 2008 р. Україна імпортувала 42 тис. тонн курячого м'яса порівняно з 296 тис. тонн в 2004 році. Враховуючи обсяги споживання, що збільшилися, скорочення імпорту не могло бути компенсоване за рахунок зростання обсягів виробництва усередині України. Імпортна курятина (а також індишатина і субпродукти з птиці), присутня і сьогодні на українському ринку, на 100% є продуктом глибокого заморожування. Враховуючи тенденції, що склалися, на ринку м'яса птиці в Україні, частка імпорту поступово скорочуватиметься, заміщаючись якіснішим охолодженим м'ясом вітчизняного виробництва [6].

Товар, пропонується на ринку м'ясних продуктів птахівництва, ділять на дві основні групи: охолоджений і заморожений. Перша є м'ясопродуктом, охолодженим до нуля градусів, з терміном зберігання при температурі -1..+1 градуса три доби. Остання — той же

Структура постачання м'яса птиці на ринок України у 2008 році

Структура постачання м'яса птиці на ринок України у 2004 році

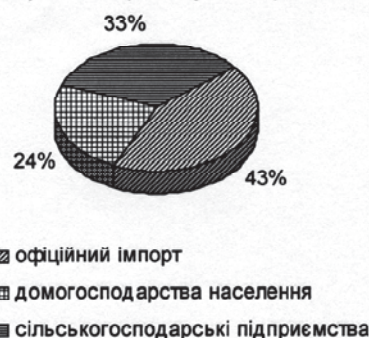

Рис. 1. Структура постачання м'яса птиці на ринок України

м'ясопродукт глибокого (- 36 градусів) заморожування з терміном зберігання при температурі 18..- 24 градусів 180 діб.

Сегмент охолодженого м'яса повністю контролюється вітчизняними виробниками. Імпорт обмежений сегментом замороженого м'яса у зв'язку з фізичною неможливістю здійснення постачань охолодженого м'яса. В період кризи початку 90-х років імпортувалося заморожене м'ясо птиці (в основному окости курячі, т.з. "ніжки Буша") займали велику частину українського ринку м'яса птиці, проте останнім часом завдяки розвитку внутрішніх виробників, митним обмеженням і зростанням добробуту населення їх частка скоротилася (рис. 1).

У структурі виробництва промислових підприємств частка замороженого м'яса в 2008 році складала 17%.

Потрібно зазначити, що із зростанням добробуту громадян України скорочується частка ринку, яку займають домогосподарства. Основне зростання попиту задовольняється з боку промислових виробників, які пропонують різноманітний спектр продукції, а також володіють відомими торговельними марками. Безумовним лідером ринку є ВАТ "Миронівський

Виробництво м'яса птиці промисловими підприємствами тис. тон

Рис. 2. Структура виробництва м'яса птиці промисловими підприємствами

Рис. 3. Структура часток ринку м'яса птиці

хлібопродукт", який займає близько 41% промислового виробництва м'яса птиці. Окрім групи підприємств ВАТ "Миронівський хлібопродукт", на ринку виробництва м'яса птиці в національному масштабі присутні такі компанії, як ЗАТ "Комплекс Агромарс" (ТМ "Гаврлівські курчата"), ТОВ "Рубі Розу Агрікол", ЗАТ "Птахокомбінат "Дніпровський", ВАТ з Іноземними Інвестиціями "Курганський бройлер" [5].

Ситуацію, що склалася на ринку птахівництва, можна пояснити тим, що виробники пташиного м'яса сьогодні мають всі можливості задовольнити потреби українського ринку. Проте вони вирощують рівно стільки продукції і лише такої цінової категорії, яку можуть продати. Оскільки збільшити виробництво лише дешевої курячої продукції (наприклад, стегенець) неможливо без збільшення виробництва інших, дорожчих складових (таких як філе), українські компанії обмежуються тими обсягами виробництва, які гарантують збут всіх складових. Особливо слід зазначити: якби виробники могли експортувати дорожчі частини, наприклад, грудинку, яка в Україні набагато дешевша, ніж у країнах Євро-союзу (а ось стегенець — навпаки), та ще й має там підвищений попит, то дешевші частини залишали б на внутрішньому ринку, і попит переробників також був би задоволений.

Українські підприємства поки що не експортують м'ясо птиці до Європи. Але результати перевірок п'яти українських підприємств європейськими інспекторами в червні 2009 року були позитивними. Отже, вихід вітчизняних пташників на захід — справа найближчого майбутнього. За оцінками експертів УКАБ, вітчизняні виробники, коли почнуть поставляти на зовнішні ринки продукцію, зможуть водночас розширити ринки збуту й скоротити обсяги імпорту в країні. А поки що імпорт зростає: у 2006 році до України офіційно завезли 155 тис. тонн м'яса, а в 2008 — вже 256 тис. тонн [1, с. 56].

Сьогодні, коли досягнуто практично гранич-

них можливостей підвищення інтенсивності росту птиці і зниження питомих витрат корму, у багатьох країнах на перший план висуваються вимоги благополуччя птиці, отримання функціональних продуктів харчування (із заданими властивостями щодо вмісту тих чи інших поживних, біологічно активних речовин тощо). З іншого боку, податки за забруднення довкілля щороку зростатимуть, це впливатиме на собівартість продукції [1, с. 54].

Створення сприятливих умов для виробництва птиці також позначиться на собівартості, тож з одночасним покращенням якості продукції збільшуватиметься її реалізаційна ціна для забезпечення хоча б нормативної рентабельності виробництва. Останнє спонукає шукати додаткових резервів підвищення ефективності виробництва.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

З урахуванням існуючих проблем видається доцільною реалізація державної політики стимулювання експорту продукції птахівництва, яка, в свою чергу, має передбачати насамперед надання експортерам інформаційного, консультаційного, маркетингового і технічного сприяння; регулювання цін і тарифів на м'ясну продукцію; розвиток експортно-імпоротної інфраструктури; митно-тарифне стимулювання зовнішньоекономічної діяльності, удосконалення вітчизняних стандартів якості. Крім того, доцільним є дослідження тенденцій розвитку та очікуваних змін у структурі внутрішнього і зовнішнього ринків, а також розробка на цій основі заходів, спрямованих на поліпшення структури вітчизняного виробництва курячого м'яса, та їх реалізація.

Література:

1. Золтан Бара. Зловживання монополієм становичем — джерела та засоби захисту // Конкуренція. — 2006. — № 6. — С. 53—57.
  2. Колесова Л. В птичьем царстве-государстве // Мясной бизнес. — 2008. — № 4. — С. 26—28.
  3. Козаченко Л. Питання якості та безпеки харчової продукції // Матеріали міжнародної конференції Української Аграрної Конфедерації. — Київ, 2009. — 78 с.
  4. Шкляр В. Аграрна політика уряду: декларації і реалії // Дзеркало тижня. — 21 серпня 2009. — № 30 (758) 15.
  5. www.minagro.gov.ua. — офіційний сайт Міністерства аграрної політики.
  6. www.ukrstat.gov.ua — офіційний сайт Державного комітету статистики.
- Стаття надійшла до редакції 07.05.2010 р.